

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Aktion FN för mänskliga rättigheter

läromaterial

INNEHÅLL

AKTION FN för mänskliga rättigheter	3
Föreläsning: Vad är mänskliga rättigheter	6
10 fakta om mänskliga rättigheter	8
Radioprogram: Konflikt i P1 – <i>Vem ska straffa Assad?</i>	11
Fördjupningsuppgift: Var står du?	12
Filmvisning och diskussion: Perspektiv på världen – <i>Krig och konflikt</i>	13
Filmvisning och diskussion: <i>Raskortet</i>	15
Filmvisning och diskussion: USA:s rasistiska extremhöger	17
Argumentationsövning: Bör rasistiska organisationer förbjudas	19
Fördjupningsuppgift: Efter debatten...?	22
Podd: Prata rasism – <i>Motverka hatbrott</i>	25
Filmvisning och diskussion: <i>UNg Agenda 2020</i>	26
Filmvisning och diskussion: <i>Justita – Hatbrott</i>	28
Fördjupningsuppgift: När hatet tar över	29
Övning: Rättighetsmemory	30
Fördjupningsuppgift: Rättigheter i kubik	33
Långfilm: <i>Midnight Traveler</i>	34
Grattis WFP till Nobels fredspris 2020	37
Fördjupningsuppgift: Hur ser din matförbrukning ut på en vecka?	38
Tips på övning: Polismuseet – <i>Vi och dom</i>	39
Tips på spel: Teskedsorden – <i>Reality Check</i>	49
AKTION FN för mänskliga rättigheter – lärarmaterial	41
AKTION FN för mänskliga rättigheter, koppling till Lgy 11 & 26 kursers centrala innehåll	43

AKTION FN

Aktion FN skapar kompetens och engagemang i globala frågor. Inför fyra internationella FN-dagar skickas varje år Aktion FN-paket till lärare och elever. Lärarna får bland annat färdiga lektionsupplägg med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att kunna genomföra en aktion, antingen digitalt eller på skolan, för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor, under en och samma vecka, att agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med!

Aktion FN läsåret 2020/21

För Globala målen – inför FN-dagen	v. 43	skickas ut v. 40
För mänskliga rättigheter – inför MR-dagen	v. 50	läggs upp digitalt v. 47
För jämställdhet – inför kvinnodagen	v. 10	skickas ut v. 6
För fred	v. 18	skickas ut v. 15

Aktion FN för mänskliga rättigheter

Lsårets andra Aktion FN lyfter arbetet med de mänskliga rättigheterna. Den 10 december 1948 antog FN:s generalförsamling den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Det innebär att medlemsländer tillsammans enats om att arbeta för mänskliga rättigheter, rättvisa och jämställdhet i alla världens länder. Från den dagen sägs de mänskliga rättigheterna vara universiella, det vill säga gälla alla människor på jorden oavsett vem du är eller var du bor.

FN:s främsta redskap för att skydda de mänskliga rättigheterna är konventioner. I den allmänna förklaringen säger medlemsländerna att det är viktigt med mänskliga rättigheter, men de lovar inte att göra det som står i förklaringen. Nästa steg var därför att skapa konventioner. Länder som har ratificerat en konvention har förbundit sig att agera i enlighet med dess innehåll.

Vart femte år granskas medlemsstaternas efterlevnad av konventionerna genom FN:s råd för mänskliga rättigheters allmänna granskning av länder: *Universal Periodic Review* (UPR). I januari i år var det återigen dags för Sverige att granskas. UPR-granskningen är bred och omfattar i stora drag samtliga centrala konventionsåtaganden om mänskliga rättigheter, det innebär att alla frågor med bäring på mänskliga rättigheter kan lyftas under granskningen. I samband med en dialog med medlemsstaten ges ett flertal rekommendationer som den granskade staten kan acceptera eller notera.

Under den senaste granskningen riktades bland annat kritik gentemot det växande antalet hatbrotten i Sverige. 2019 fokuserade Aktion FN för mänskliga rättigheter på hatbrott riktade mot HBTQI-personer, och denna gång önskar aktionen uppmärksamma problemet med rasism i det svenska samhället. Mänskliga rättigheter måste ständigt försvaras och Sverige ska självklart vara ett land fritt från rasism och hatbrott. Svenska FN-förbundet välkomnar att regeringen nu ger Barnombudsmannen i uppdrag att ta fram och sammanställa kunskap om barns och ungas utsatthet för rasism. Barnombudsmannen ska inhämta erfarenheter från barn och unga själva och från aktörer inom civilsamhället och ska redovisa uppdraget senast den 1 december 2021.

I lärardelen till Aktion FN för mänskliga rättigheter presenteras lektionsmaterial som inspiration till er undervisning, bland annat en PowerPoint (uppdelad i två delar) med talarmanus och diskussionsfrågor, en långfilm, tv- och radioprogram och tips på olika övningar och fördjupningsuppgifter. Vi hoppas att hela eller delar av materialet kan passa din undervisning.

I samma paket finns även ett materialpaket till skolans FN-elevförening så att de ska ha möjlighet att iscensätta Aktion FN för mänskliga rättigheter digitalt (och på skolan om genomförbart). Den här gången uppmuntrar vi eleverna, och personal på skolan förstås, att vara med i kampanjen #FIGHTracism som Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) bedriver. Kampanjen syftar till att främja en global kultur som genomsyras av tolerans, jämlikhet och antidiskriminering. Varje dag kan var och en av oss stå upp mot fördomar och intoleranta attityder. Kampanjen lanserades 2019 för att uppmärksamma den internationella dagen för avskaffande av rasdiskriminering till minne av de brutala morderna på 69 anti apartheid-demonstranter och är en del i OHCHR:s arbete mot intolerans, främlingsfientlighet och alla typer av diskriminering.

Kampanjen #FIGHTracism uppmuntrar till att:

1. Agera mot verbal diskriminering, från grundorsaker till dess inverkan på samhällen
2. Skapa medvetenhet om rasism och diskriminering i alla dess former
3. Skapa empati och förståelse kring hur rasism påverkar individer och samhällen i syfte att arbeta för en förändring av attityder och beteenden
4. Stärka samhällen och individer genom att förse dem med verktyg för att identifiera, förebygga och minska diskriminering samt skapa upprättelse för de som blir utsatta.

Vi hoppas att paketet inspirerar er lärare till lektioner om mänskliga rättigheter och eleverna till engagemang för en värld där mänskliga rättigheter värnas och respekteras av alla.

Frågor? Kontakta oss via: <https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Föreläsning: Vad är mänskliga rättigheter?

Syfte

Ge en ökad kunskap om mänskliga rättigheter och hur Sverige lever upp till sina åtaganden enligt FN:s centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna.

Lektionen är menad att ge eleverna en grundläggande kunskap om vad de mänskliga rättigheterna är, samt en basförståelse gällande hur de uppkom. Vidare ges eleverna en inblick i hur världen, och Sverige, lever upp till de mänskliga rättigheterna, och dessutom skapas förståelse för att fortsatt jobb krävs för att alla människor ska få ta del av dessa universella rättigheter. Syftet med detta är att stärka vetskapen om att arbetet med de mänskliga rättigheterna aldrig är färdigt, kampen fortsätter.

Lektionen ämnar skapa förståelse för att alla länder har ett ansvar, och att även länder som Sverige får ta emot kritik när det gäller sina åtaganden. Dessutom hålls lektionen med syftet att skapa en grundläggande förståelse för vissa centrala begrepp inom området mänskliga rättigheter, begrepp som också används i andra sammanhang.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

PowerPoint med diskussionsfrågor och talarmanus, finns på portalen för FN-skolor www.fn.se/portalen, lösenord: *tunisien*

Tid

C:a 60 minuter.

Vad och varför	Innehåll	C:a tid + material
<p>Föreläsning om mänskliga rättigheter</p> <p>Fakta om de mänskliga rättigheterna och Sveriges efterlevnad av de nio kärnkonventionerna utifrån UPR-granskningen.</p>	<p>Presentationen är uppdelad i två delar. Första delen innehåller fakta om de mänskliga rättigheterna och den historiska bakgrunden till uppkomsten.</p> <p>Andra delen av presentationen fokuserar på FN:s arbete med de mänskliga rättigheterna utifrån resolutioner, deklARATIONER och konventioner. Den innehåller även fakta kring granskningen av medlemsländers efterlevnad utifrån Universal Periodic Review (UPR) och information om hatbrott.</p>	<p>45-60 min</p> <p>PowerPoint (i två delar) med talarmanus</p> <p>Tips för ev. egen fördjupning: Nationell rapport från Sverige inom ramen för den tredje cykeln av UPR 2020</p> <p>FN-förbundets alternativrapport inför UPR-granskningen av Sverige 2020</p> <p>Slutsatser och rekommendationer från den senaste UPR-granskningen av Sverige 2020</p> <p>Brå:s statistik över polisanmälda brott med hatbrottsmotiv</p>
<p>70 Years of Human Rights</p> <p>En informationsfilm från Dag Hammarskjöld-biblioteket (finns i PowerPointen).</p>	<p>Filmen berättar om bakgrunden och uppkomsten av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.</p>	<p>1.28 minuter film: <i>70 Years of Human Rights</i></p>

10 FAKTA OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

- 1. Den 10 december 1948 antog FN den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna** som består av 30 artiklar som gemensamt uttrycker de grundläggande och universella fri- och rättigheterna. Artiklarna behandlar både områden som alla har rätt till, som frihet och utbildning, och områden som alla har rätt att skyddas från, som slaveri och tortyr. **De mänskliga rättigheterna gäller för alla.** De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Rättigheterna är odelbara och beroende av varandra, vilket betyder att makthavare inte kan välja ut enbart några rättigheter som de tycker passar deras stats rättssystem. Det är varje stats ansvar och skyldighet att se till att den egna befolkningens alla rättigheter skyddas, respekteras och uppfylls.
- 2. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna var epokgörande men inte tillräcklig** eftersom den inte är juridiskt bindande för staterna. Därför arbetar FN fram konventioner som är juridiskt bindande för de stater som ansluter sig till dem. Det finns idag nio särskilt betydande konventioner för olika mänskliga rättigheter, de så kallade kärnkonventionerna. Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, CERD) var den allra första kärnkonventionen som togs fram 1965.
- 3. FN granskar återkommande hur stater följer sina internationella åtaganden.** Detta görs bland annat av kommittéer inom respektive konvention för de mänskliga rättigheterna samt i FN:s råd för mänskliga rättigheter (UNHRC).
- 4. Sverige granskades senast den 27 januari 2020 i FN:s råd för mänskliga rättigheter.** När Sverige granskas av FN bistår FN-förbundet med en parallellrapport som utgör underlag för granskningen, tillsammans med regeringens nationella rapport och information från FN:s människorättsmekanismer. Läs mer om FN-förbundets parallellrapportering på <https://fn.se/vi-gor/vi-granskar-och-paverkar/mr-radets-granskning-av-sverige/>

- 5. Ett av de områden som Sverige återkommande får kritik för är människors utsatthet för hatbrott och rasism.** I den senaste människorättsgranskningen fick Sverige totalt 300 rekommendationer, och en majoritet av dessa om rasistiskt motiverade hatbrott. Hatbrott är ett angrepp på de mänskliga rättigheterna och strider mot principen om alla människors lika värde och rättigheter. I Sverige möts utsatta grupper och individer av en utbredd rasistisk diskriminering, både i det offentliga rummet såväl som online och i media.
- 6. Nästan 7 av 10 anmälda hatbrott har rasistiska motiv.** Enligt den senaste hatbrottstatistiken från det Brottsförebyggande rådet har polisanmälda brott med hatbrottsmotiv ökat de senaste 10 åren (2008–2018). En majoritet av dessa har rasistiska motiv. FN:s rasdiskrimineringskommitté har kritiserat Sverige för att många etniska och religiösa minoriteter utsätts för hatbrott i Sverige. Den senaste hatbrottstatistiken (2018) från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att 4 865 anmälda hatbrott av totalt 7 090 hade rasistiska motiv. Detta anses vara en minimal uppskattning av polisanmälningar och ger inte en helhetsbild av förekomsten av hatbrott med rasistiska motiv eftersom alla människor som utsätts för hatbrott inte polisanmäler detta. Alla anmälningar som inkommer till polisen uppfattas eller registreras inte heller som just hatbrott.
- 7. FN kritiserar Sverige både för underrapportering och det existerande gapet mellan rapporterade fall av hatbrott och de som resulterar i utredning, åtal och strafföreläggande.** Enligt BRÅ:s senaste statistik polisanmäldes år 2016 ungefär 6 420 hatbrott och i juni 2019 hade endast 3 procent lett till uppgörelse. Nästan hälften av brotten, 49 procent, lades ner efter utredning och så många som 47 procent lades ned utan att en utredning hade inletts. Det behövs en ökad förståelse, kunskap och handlingskraft hos ansvariga myndigheter och i rättssystemet som leder till ökat förtroende för att anmäla utsatthet för hatbrott, ansvarsutkrävande, och rättvisa.

- 8. FN har uttryckt stor oro över ökade strömningar av rasism och intolerans runt om i världen.** Detta är särskilt oroväckande för utsatta minoriteter, grupper och individer i samhället men även för samhällen i stort. Det underminerar mänskliga och demokratiska värderingar, social sammanhållning, och gror en grund för våld, konflikt och hämmar fred och hållbar utveckling. De mänskliga rättigheterna går att återfinna i många av de 17 globala målen som världens länder antog år 2015 och som ska vara uppnådda till 2030. Mål 10 om minskad ojämlikhet handlar specifikt om att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla och om att utrota diskriminering.
- 9. Alla människor har rätt till ett liv fritt från rasistisk diskriminering.** För att uppnå detta har alla har ett ansvar för att motverka rasistiska yttringar, både fysiskt och online, även om du själv inte är utsatt. Säg ifrån och stå upp mot rasism när du upplever att någon blir orättvist behandlad eller diskriminerad. Var med och sprid FN:s kampanj mot rasism #FIGHTracism.
- 10. Hit kan du vända dig om du blivit kränkt:** Förvaltningsmyndigheten, Polismyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen, Justitiekanslern och Justitieombudsmannen. När du har uttömt alla nationella rättsmedel kan du vända dig till Europadomstolen och FN:s konventionskommittéer. Läs mer om mänskliga rättigheter och hur du går tillväga om du har blivit kränkt:
<http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/om-mina-manskliga-rattigheter-kranks>

AKTION FN för mänskliga rättigheter
Radioprogram – Konflikt i P1 – *Vem ska straffa Assad?*
Diskussionsfrågor och uppgifter.

Syfte

Att få kunskap om brotten folkmord och brott mot mänskligheten och varför det är så svårt att ställa Syriens diktator Bashar al-Assad inför rätta.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna lyssna på Konflikt i P1 – *Vem ska straffa Assad?*

<https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1161090?programid=1300>

Tid

Radioprogrammet är 56 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, börja lyssna 32:30 in i programmet och hör de sista 23 minuterna av programmet.

Om programmet

Konflikt i P1 berättar historien om den internationella rättvisans uppkomst, och om hur bevismaterial samlas in i Syrien under brinnande krig för att i framtiden kunna döma Bashar al-Assad och andra ansvariga för de brott som begås i krigets Syrien.

Men har Internationella brottmålsdomstolen, ICC, den legitimitet man hoppades på när den skapades? De stora mäktiga länderna i världen har valt att inte vara med och majoriteten av människorna på jorden lever i länder som inte aktivt deltar i dess arbete.

Vi hör bland annat: **Omar Alshogre**, tortyroffer från Syrien, **Philippe Sands**, professor i juridik och författare, **Hans Corell**, före detta rättschef i FN, **Nerma Jelacic**, kommunikationschef på CIJA, Kommissionen för internationell rättvisa och ansvarsskyldighet, **"Khaled"**, CIJA:s chefsutredare i Syrien som riskerar sitt liv för att samla in bevis, **Jan Elisasson**, för detta utrikesminister och vice generalsekreterare i FN och **Jeremy Rabkin**, professor i juridik vid George Mason University i Virginia.

Gör så här

Lyssna på Konflikt i P1 tillsammans i klassrummet eller ge eleverna lyssnandet som hemuppgift.

Be därefter eleverna att besvara följande diskussionsfrågor/lösa följande uppgifter:

1. De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. De mänskliga rättigheterna är en del av folkrätten, dvs. den internationella rätten. Vad reglerar folkrätten? Programmet tar upp två olika synsätt på folkrätt, vilka då?
2. Läs mer om Internationella brottmålsdomstolen ICC här: <https://www.unric.org/sv/folkraett/25747> och ta reda på vad domstolen har för mandat (uppdrag)? Vad hindrar ICC ifrån att straffa Assad-regimen i Syrien? Vilka argument lyfts fram i programmet?
3. Vilken roll spelar, och har USA spelat, för folkrätten, de mänskliga rättigheterna och FN:s arbete historiskt och fram till idag?
4. Jämför **Jan Eliassons, Hans Corells, John Boltens** och **Jeremy Rabkins** sätt att se på internationell rätt, ICC och FN.

Fördjupningsuppgift: Var står du?

Problematiska kring olika begrepp och utgångspunkter när det gäller synen på mänskliga rättigheter. Se övningen här:

<https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/var-star-du/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Filmvisning och diskussion: Perspektiv på världen: *Krig och konflikt*

Syfte

Runt om i världen pågår just nu ett större antal konflikter, uppskattningsvis är omkring 70 miljoner människor på flykt på grund av bristen på säkerhet i sitt egna hemland som en följd av krigets konsekvenser. Denna uppgift syftar till att öka kännedomen om krigets konsekvenser och hur krig och konflikter ibl leder till kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa programmet *Perspektiv på världen – Krig och konflikt* som finns här: <https://urplay.se/program/206539-perspektiv-pa-varlden-krig-och-konflikt> för eleverna.

Om programmet

Den 10 december 1948 antog FN den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Den slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Dessutom finns Genèvekonventionerna och dess tilläggsprotokoll om bland annat civilas rättigheter i krig. Men många länder bryter mot överenskommelserna. En sjättedel av världens barn lever i eller i närheten av väpnade konflikter, det motsvarar 357 miljoner barn. De allra farligaste länderna är Afghanistan, Somalia och Syrien. Vi möter Omar som bara var ett barn när han fångslades och torterades under kriget i Syrien.

Tid

Programmet är 28 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/206539-perspektiv-pa-varlden-krig-och-konflikt> Be därefter eleverna att diskutera följande uppgifter i mindre grupper.

1. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna säkerställer människors lika värde under såväl fred som under konflikt, krig eller kris: <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf> **Diskutera vad ni tror att programmet vill berätta? Ge exempel på hur filmen tar upp mänskliga rättigheter.**

2. Programmet presenterar Omar som flytt till Sverige efter att ha suttit fängslad under tortyrliknande förhållanden i Syrien. Enligt artikel 5 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna får ingen människa utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling. Omar var bara ett barn när han fick sina mänskliga rättigheter kränkta. **Fundera på vilka fler av artiklarna i förklaringen som kränks när någon likt i Omars fall sitter i denna form av fängelse.**
3. Både de mänskliga rättigheterna och den humanitära rätten reglerar staters skyldighet att skydda sina medborgare. De ska skydda individer mot staters makt- och våldsanvändning, i fred respektive i väpnad konflikt. **Om stater har skrivit under att värna om de mänskliga rättigheterna i både krig och fred, varför efterlevs de inte? Vad kan vi som medborgare göra? Vilka länder känner du till som bryter mot de mänskliga rättigheterna?**
4. I programmet får vi träffa Omar som bara var ett barn när hans by Al Bayda i Syrien blev utsatt för en militärattack. Omar berättar att de innan kriget inte behövde tänka på ordet mänskliga rättigheter. **Diskutera vad ni tror han menar med det?**

AKTION FN för mänskliga rättigheter Filmvisning och diskussion: *Raskortet*

Syfte

Att få ta del av upplevelser av att vara svart i Sverige idag. Ur det personliga utkristalliserar ett mönster av fördomar, rasism och intolerans som många gånger förnekats, förträngts eller glömts bort.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa dokumentären som finns här:

<https://www.svtplay.se/video/1926382/raskortet?info=visa> för eleverna.

Om dokumentären

Hur är det att vara svart i Sverige – landet med en självbild som världens mest toleranta och fördomsfria?

Filmaren **Osmond Karim** låter människor dela med sig av sin verklighet; av erfarenheter och historier som rör och berör, förträngts och förnekats. Afrosvenskarnas berättelser vittnar om en helt annan verklighet än den gängse.

Tid

Dokumentären är 29 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa dokumentären för eleverna:

<https://www.svtplay.se/video/1926382/raskortet?info=visa> Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i mindre grupper:

1. "The doll-test" visar på att majoriteten av barnen i testet väljer den docka de tycker är vitast trots att den inte liknar dem själva. Hur tänker ni kring det? Vad är det som styr deras val?
2. Det finns en tydlig vithetsnorm i reklam, film och andra medier. Hur tror ni vårt kollektiva medvetande påverkas av detta?

3. "Ras är inte någon biologisk verklighet utan en social verklighet". Vad tror ni **Oivvio Polite** menar med det? Hur tar det sig i uttryck?
4. Vad tror ni skillnaden i många svenskars uppfattning om Sverige som ett av världens mest toleranta och fördomsfria land, och den verklighet som vittnas om i filmen, beror på?

Boktips!

Danny Lams bok: *Var kommer du ifrån egentligen?* (2019):

<https://libris.kb.se/bib/7j9pljbf50cq73j7>

Artikeltips!

Johansson, Malena. Bilan Osman: Sverige ligger efter i förståelsen av rasism. *Dagens Nyheter*. 2020-11-15. <https://www.dn.se/sverige/bilan-osman-sverige-ligger-efter-i-forstaelsen-av-rasism/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Filmvisning och diskussion: *USA:s rasistiska extremhöger*

Syfte

Att få inblick i hur rasismen tar sig uttryck i USA idag.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa dokumentären som finns här:

<https://www.svtplay.se/video/25271167/usa-s-rasistiska-extremhoger?info=visa&start=auto> för eleverna.

Om dokumentären

Nynazistiska och högerextrema demonstrationer i Charlottesville i Virginia skakade USA i sina grundvalar 2017. Inte bara för att en kvinnlig motdemonstrant förlorade livet, utan även för hur president Trump hanterade händelsen. Här belystes också stora delar av Trumps väljarbas som tog honom till Vita Huset 2016: den arga vita underklassen.

Den prisvinnande brittiska journalisten **Gary Younge** åker genom ett Amerika han själv bott i i över ett decennium, och ställer sig frågan: vad är fel med USA, och hur kan vi fixa det?

Tid

Dokumentären är 46 minuter + tid för diskussionsfrågor. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa dokumentären för eleverna: <https://www.svtplay.se/video/25271167/usa-s-rasistiska-extremhoger?info=visa&start=auto> Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i mindre grupper:

1. Vilka konsekvenser av rasismen i USA tar dokumentären upp?
2. Varför tror du att högerpopulismen och extremismen vuxit sig stark i dessa tider?
3. Vilken koppling mellan industrins tillbakagång och den ökande segregationen i USA lyfter dokumentären? Går det att dra paralleller till andra länder?

4. Rasism och diskriminering är givetvis inte ett problem begränsat till USA utan är ett globalt och strukturellt problem. På vilket sätt anser du/ni att en multilateral institution som FN kan arbeta mot problemet?

Boktips!

Timothy Snyders bok: *Om tyranni : tjugo lärdomar från tjugonde århundradet* (2017):
<http://libris.kb.se/bib/20575055>

Artikeltips!

Hermansson, Patrik. På insidan av Alt right-rörelsen. *Expo*. 2018-04-17.
<https://expo.se/p%C3%A5-insidan-av-alt-right-r%C3%B6relsen>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Argumentationsövning: Bör rasistiska organisationer förbjudas?

Syfte

Få kunskap om hur argumenten för respektive mot ett förbud av rasistiska organisationer i Sverige ser ut för att själv kunna bilda sig en uppfattning i frågan.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa klippet *Samhälle – högerextremism* från urplay:

<https://urplay.se/program/205460-perspektiv-pa-varlden-samhalle-hogerextremism>

Argumentationskort (finns på s. 20 i detta häfte) för eller mot ett förbud, kopierade och klippta. Dator, surfplatta eller mobiltelefon med internetuppkoppling.

Anteckningsmöjligheter.

Tid

C:a 60 minuter (exklusive tid för fördjupningsuppgift).

Bakgrund

Sverige har undertecknat FN:s konvention mot alla former av rasdiskriminering. Enligt artikel 4b i FN-konventionen ska organisationer som uppmanar till rasdiskriminering förbjudas.

"[...] förbjuda organisationer och organiserad och annan propaganda, som främjar och uppmanar till rasdiskriminering, samt förklara deltagande i dylika organisationer eller dylik verksamhet som en brottslig handling straffbar enligt lag."

- FN:s konvention mot alla former av rasdiskriminering, ICERD.

Till skillnad från många andra EU-länder har Sverige inte förbjudit rasistiska organisationer, trots att FN-kommittén mot rasdiskriminering under årtionden kritiserat Sverige för det.

Alla konventionsstater blir granskade av FN med några års mellanrum. I samband med denna granskning lämnar regeringen in en rapport till den FN-kommitté som arbetar i

Genève året runt med att granska alla stater som anslutit sig till den specifika konventionen. FN-kommittén välkomnar samtidigt även alternativa rapporter från civilsamhället för att få mer information. FN-förbundet har under många samordnat en sådan parallellrapportering till FN. För mer bakgrundsinformation, se Svenska FN-förbundets tidning *Världshorisont* (nr. 3, 2018):

<https://fn.se/aktuellt/varldshorisont/fornyad-debatt-om-lagstiftning-mot-rasistiska-organisationer/>

Instruktioner

1. Introduktion

Titta på klippet *Samhälle – högerextremism* från urplay:

<https://urplay.se/program/205460-perspektiv-pa-varlden-samhalle-hogerextremism>

Ge därefter eleverna en kort bakgrund (se ovan) och berätta att de, i form av ett enkelt rollspel, ska få leva sig in i de olika sidornas argument. Börja sedan med att genomföra en snabb omröstning om eleverna tycker att rasistiska organisationer ska förbjudas i Sverige (Ja/Nej/Vet inte). Vill du inte att eleverna ska behöva ta ställning högt i klassrummet så kan du be dem att fundera över sitt ställningstagande utan att delge det för andra.

2. Förberedelse två och två

Dela in eleverna i grupper om fyra. Låt två av eleverna få rollkortet med argument *för* ett förbud och de andra två eleverna i gruppen rollkortet *mot* ett förbud. Låt paren läsa in sig i 5-10 minuter på "sitt" rollkort och förbereda sig på att kunna argumentera enligt rollkortet.

3. Gruppdiskussion i 4-grupp

Grupperna diskuterar i ca 10–15 minuter om Sverige bör förbjuda rasistiska organisationer eller ej. Betona att det är rollkortets argument som gäller, inte egna synpunkter i frågan.

4. Prata i helgrupp

Samla eleverna i helgrupp och be dem lämna sina roller. För ett samtal om hur diskussionerna gick. Vilka argument kändes extra viktiga för varje sida? Hur kändes det att rollspela? Var det lätt eller svårt att gå in i en roll? Vad lär en sig av att debattera utifrån rollkort på detta sätt?

5. Avslutning

Fråga om elevernas personliga inställning i frågan på något sätt har förändrats under övningen och i så fall hur? Ni kan även avsluta med att alla får rösta igen i frågan om Sverige bör förbjuda rasistiska organisationer. Blev resultatet annorlunda än elevernas ställningstaganden innan rollspelet?

Argumentationskort (fortsätter på nästa sida)

Argument MOT ett förbud	Argument FÖR ett förbud
<p>Det räcker med de lagar vi har idag som förbjuder diskriminering och hets mot folkgrupp. På så vis förbjuder vi rasistiska <i>handlingar</i> – och därmed rasism.</p>	<p>Det räcker inte med aktuell lagstiftning. Lagen förbjuder vissa uttryck för rasism, men inte rasism i organiserad form. Rasism sprider sig, rasistiskt näthat florerar och nazistiska partier får verka helt öppet. Det visar att nya lagar behövs.</p>
<p>Ett förbud mot rasistiska organisationer skulle strida mot en av hörnstenarna i svensk grundlag, nämligen skydd för föreningsfriheten, dvs rätten att tillhöra och bilda organisationer.</p>	<p>Ett förbud strider inte mot vår grundlag (RF 2kap). Det står även i grundlagen att föreningsfriheten kan begränsas för verksamhet som förföljer en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller liknande.</p>
<p>Obehagliga tankar kan inte lagstiftas bort, de kommer att finnas där ändå. Ett förbud kommer bara göra det svårare att upptäcka var de finns.</p>	<p>Tankar finns visserligen oavsett om de förbjuds eller inte. Men att skapa en rasistisk organisation, och/eller att gå med i en rasistisk organisation, är mer än tankar. Det är i sig medvetet organiserade handlingar.</p>

Rasism motarbetas bäst i fri debatt i en demokrati med åsiktsfrihet. Det är genom att stärka, inte begränsa, vår demokrati som vi effektivast möter rasismen i samhället.	Åsiktsfrihet ska inte blandas ihop med organiserad rasism. Åsikter som medvetet kränker eller hetsar kan aldrig accepteras i ett samhälle där alla har samma rättigheter och värde. Rasism är ett brott som inte bekämpas genom fri debatt.
Ett förbud skulle tvinga rasister under jorden och samhället skulle ha svårare att se var och hur dessa verksamheter pågår.	All kriminell verksamhet tenderar generellt att hamna under jorden. Det är inte ett skäl till att börja tillåta olagliga handlingar.
Ett förbud skulle inte vara effektivt. Det är onödigt arbete att införa en ny lag som sedan visar sig vara utan större betydelse i praktiken.	För att veta om ett förbud skulle vara effektivt måste vi prova. En kan inte veta i förväg hur resultatet blir.

Fördjupningsuppgift: Efter debatten...?

- Läs debattartiklar (se några exempel nedan) och skapa fler argument, både för och mot.
- Kolla upp vad andra länder har gjort, vilka har förbjudit rasistiska organisationer, och vilka har inte gjort det? Kan ni hitta debattartiklar från dessa länder? Hur såg/ser argumentationen ut?
- Gör en analys av argumenten, vad betyder de egentligen? Vilka argument används idag? Av privatpersoner? Av politiker?

Källor och länkar

Internationell granskning av mänskliga rättigheter i Sverige, regeringens hemsida:

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/internationell-granskning-av-manskliga-rattigheter-i-sverige/>

Rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i andra länder i världen, regeringens hemsida: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/rapporter-om-manskliga-rattigheter-i-varlden/>

Fakta om mänskliga rättigheter, regeringens hemsida: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/>

Svenska FN-förbundet: <https://fn.se/vi-gor/vi-granskar-och-paverkar/>

Svenska FN-förbundets alternativa rapport till FN:s råd för mänskliga rättigheter vid förra granskningen (2014): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/02/Joint-Submission-UPR-2014.pdf>

Svenska FN-förbundets alternativa rapport till FN:s kommitté mot rasdiskriminering: <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/CERD-2018-Submitted-by-UNA-SWEDEN.pdf> en sammanfattning av rapporten finns här: <https://fn.se/aktuellt/pressmeddelanden/rapport-till-fns-rasdiskrimineringskommitte/>

Debattartikel av advokaten Peter Nobel: <https://www.unt.se/asikt/debatt/organiserad-rasism-ska-forbjudas-2535801.aspx>

Debattartiklar inom frågan

- <https://www.di.se/ledare/tobias-wikstrom-utred-forbud-men-inse-alla-svarigheter/>
- <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/4d82aR/regeringen-forbjud-rasistiska-organisationer>
- <https://www.dn.se/nyheter/politik/oppositionen-om-att-forbjuda-rasistiska-organisationer-kan-inte-forbjuda-asikter/>

Debattartiklar FÖR ett förbud

- <http://www.dagensarena.se/innehall/borde-sverige-forbjuda-rasistiska-organisationer/>
- <http://www.dagensarena.se/opinion/forbjud-rasistiska-organisationer-nu/>
- <https://www.unt.se/asikt/debatt/forbjud-rasistiska-organisationer-5046593.aspx>
- <https://www.aftonbladet.se/kultur/a/OnALG1/forbudet-skulle-gora-nazisterna-mindre-synliga>

Debattartiklar MOT ett förbud

- <https://tidningensyre.se/global/2018/nummer-14/rasism-forsvinner-inte-med-forbud/>
- <https://www.vlt.se/artikel/opinion/ledare/sakine-madon-anvand-befintliga-lagar-mot-nmr-infor-inte-forbud>
- <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/xRvLPX/expertter-varnar-om-regeringens-forbudsforslag>

AKTION FN för mänskliga rättigheter
Podd – Prata rasism – *Motverka hatbrott*
Diskussionsfrågor.

Syfte

Att få kunskap om hatbrott och hur den typen av brott kan bekämpas.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna lyssna på Prata rasism – *Motverka hatbrott*:

<https://play.acast.com/s/pratarasism/motverkahatbrott>

Tid

Poddavsnittet är 30 minuter + tid för diskussionsfrågor. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att lyssna innan de kommer till lektionen.

Om avsnittet

Vad är egentligen ett hatbrott och hur kan hatbrotten bekämpas? När vi pratar om hatbrott menar vi ofta hets mot folkgrupp eller olaga diskriminering, men det kan också handla om andra brott när motiv för brottet är tänkt att kränka en person eller folkgrupp. Få hatbrott anmäls och de som anmäls leder sällan till åtal. I avsnitten får vi höra en persons berättelse om hur hon utsattes för hatbrott och anmälde. **Daniel Godman**, chef för Stockholmspolisens demokrati-och hatbrottsgrupp svarar på frågor om hur polisen arbetar mot problemet.

Gör så här

Lyssna på avsnittet tillsammans i klassrummet eller ge eleverna lyssnandet som hemuppgift.

Be därefter eleverna att besvara följande diskussionsfrågor:

1. Tycker ni att det görs tillräckligt mycket för att motverka hatbrott på nätet? Om inte, vilka fler åtgärder borde vidtas för att göra internet till en säkrare plats?
2. Om du fick arbeta inom polisens hatbrottsgrupp för en dag, vilka frågor hade du prioriterat för att arbeta mot hatbrott?
3. Vilken koppling mellan demokrati och hatbrott tas upp i programmet?

AKTION FN för mänskliga rättigheter Filmvisning och diskussion: *UNg Agenda 2020*

Syfte

Att få lära sig mer om mänskliga rättigheter med fokus på rasism och hatbrott och om vad skollagen säger om kränkande behandling, mobbning och diskriminering.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa programmet som finns här: <https://fn.se/ungagenda/> för eleverna.

Om programmet

Svenska FN-förbundets program UNg Agenda sändes 12 november 2020. Spännande talare och gäster medverkar för att diskutera frågor såsom mänskliga rättigheter, hatbrott och rasism.

Tid

Programmet är i sin helhet en timme och 13 minuter. För att kunna diskutera frågorna nedan behöver en börja titta från 39:13 in i programmet. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa ett utdrag av programmet för eleverna, 39:13 in: <https://fn.se/ungagenda/> Ett samtal om mänskliga rättigheter med **Danny Lam**, nätaktivist på Instagramkontot @TNKVRT, **Ellie Al-Kahwati**, människorättsrådgivare på Svenska FN-förbundet och **Isak Isaksson Hjortzberg**, gruppchef för polismyndighetens demokrati och hatbrottsgrupp i Stockholm.

Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i mindre grupper:

1. Vad kan ni som elever och övriga på skolan göra för att förebygga och motverka rasism och hatbrott?
2. Finns det något ni skulle vilja förändra på skolan för att säkerställa att alla elever ska känna sig trygga och inkluderade?
3. Hur arbetar skolan mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering? Finns det en plan och hur följer skolan upp den? Kan ni som elever bistå i arbetet på något sätt? Här kan ni läsa om vad skollagen säger:
<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbning-och-diskriminering>

Fördjupningsuppgift: Hatbrott på nätet

Hatbrott är brott där motivet kan kopplas till hat eller fientlighet mot en viss nationalitet, etnicitet, hudfärg, religion, sexuell läggning eller könsidentitet. Hatbrott kan riktas mot individer, föreningar, institutioner eller representanter. Brott som begåtts med hatbrottsmotiv kan leda till hårdare straff än om samma brott begåtts utan hatbrottsmotiv. Det har visat sig att allt fler hatbrott på nätet polisanmäls, men brotten har samtidigt blivit svårare att granska, läs mer i denna artikel:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/svart-att-granska-hatbrott-pa-sociala-medier>

Här får du lära dig mer om hatbrott på nätet: <https://nathatshjalpen.se/a/hatbrott-rasism/> Kanske kan ni formge/bildsätta de 12 tipsen som finns på **Näthatshjälpens** sida och hänga upp en utställning i klassrummet?

Ta reda på hur du tipsar **Näthatssgranskaren** om brott och får hjälp med polisanmälan:

<http://xn--nthatsgranskaren-vnb.se/anmala-hatbrott-pa-natet/tipsa-om-brott-och-fa-hjalp-med-anmalan/>

Läs om hur Svenska FN-förbundet tycker att samhället måste prioritera arbetet mot hatbrott: <https://fn.se/vi-gor/vi-granskar-och-paverkar/prioritera-arbetet-mot-hatbrott/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Filmvisning och diskussion: *Justitia - Hatbrott*

Syfte

I den återkommande FN-granskningen *Universal Periodic Review* av Sveriges efterlevnad av konventionsåtagandena om mänskliga rättigheter fick Sverige bland annat kritik för det växande antalet hatbrott. Syftet med denna övning är att ge eleverna en grundläggande kunskap kring skillnaden mellan hatbrott och andra brott, samt att ge eleverna en nyanserad bild kring de hatbrott som begås i Sverige.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa programmet som finns här: <https://urplay.se/program/186953-justitia-hatbrott> för eleverna.

Om programmet

Vad är egentligen ett hatbrott och vad krävs för att ett brott ska klassas som det? Programledaren **Dona Hariri** diskuterar med panelen och de berättar om sina egna erfarenheter av hatbrott. Vi följer ett autentiskt rättsfall där ett gäng ungdomar utsatts för hatbrott av nazister och träffar Alice som blivit utsatt för hatbrott på grund av sin sexuella läggning. Hon berättar att det är många som blivit utsatta, men att få anmäler. Och så träffar vi den före detta nazistledaren **Johnny Höglin**, som berättar om sitt destruktiva tidigare liv inom vit makt-rörelsen.

Tid

Programmet är 28 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på programmet innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa programmet för eleverna: <https://urplay.se/program/186953-justitia-hatbrott> Be därefter eleverna att diskutera följande frågor i mindre grupper:

1. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna säkerställer människors lika värde. När en person utsätts för hatbrott kränks hans mänskliga rättigheter.
Diskutera vad ett hatbrott är och på vilket sätt ett hatbrott kränker de mänskliga rättigheterna.
2. Trots att många människor idag har blivit utsatta eller känner någon som blivit utsatt för hatbrott, visar siffror från Brottsförebyggande rådets undersökning att 7

090 hatbrott anmäldes i Sverige under 2018. Detta är en relativt låg siffra mot hur många som egentligen blir utsatta för hatbrott. Alla människor som utsätts för hatbrott polisanmäler inte och alla anmälningar som inkommer till polisen uppfattas eller registreras inte heller som just hatbrott. **Diskutera varför tror ni att många som utsätts för hatbrott väljer att inte anmäla?**

3. I programmet får vi möta Alice som blivit utsatt för hatbrott på grund av sin sexuella läggning. I den återkommande FN-granskningen *Universal Periodic Review* av Sveriges efterlevnad av konventionsåtagandena om mänskliga rättigheter fick Sverige bland annat kritik för det växande antalet hatbrott specifikt mot hbtq-personer och för att 4 865 anmälda hatbrott av totalt 7 090 hade rasistiska motiv. **Diskutera vems ansvar det är säkerställa att de mänskliga rättigheterna accepteras i Sverige och att alla människor lika värde respekteras och tillgodoses.**
4. Diskutera varför en inte kan hänvisa till grundlagen om yttrandefrihet när det gäller kränkningar och hatbrott?

Fördjupningsuppgift: När hatet tar över

Idag sker många hatbrott runt om i världen. Men som Christopher O'Reagan berättar i programmet är hat inte någon ny företeelse. Hat har alltid funnits. Ibland har det tagit över i ett samhälle och systematiskt riktats mot vissa grupper. Då har några av historiens värsta katastrofer skett. Det dessa händelser har gemensamt är att hatet och våldet trappades upp gradvis, det började inte med totalitärt våld. Välj en historisk händelse och försök beskriva hur utvecklingen såg ut på väg mot katastrofen.

- Förföljelsen och förintelsen i Nazityskland på 1930- och 40-talen.
- Folkmordet i Rwanda 1994.
- Röda Khmererna och folkmordet i Kambodja på 1970-talet.
- Folkmordet på den armeniska befolkningen i nuvarande Turkiet under första världskriget.

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Övning – Rättighetsmemory

Syfte

Att öka kännedomen om de mänskliga rättigheterna, de globala målen och vilka samband som finns mellan dem.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Dator, surfplatta eller mobiltelefon med internetuppkoppling. Anteckningsmöjligheter. Memory-korten (på nästa sida) till huvudövning, samt Globala målen-kuber till fördjupning (som finns i en pdf på portalen), kopierade och klippta.

Tid

C:a 60-80 minuter (beroende på om fördjupningsuppgiften genomförs eller ej).

Instruktioner

Ge eleverna en kortare introduktion av de mänskliga rättigheterna genom att låta dem ta del av Forum för levande historias kortfilm *Mänskliga rättigheter på två minuter*:

<https://www.levandehistoria.se/film/manskliga-rattigheterna-pa-tva-minuter>

Uppmana därefter eleverna att läsa texten *11 saker alla bör veta om mänskliga rättigheter* (på svenska):

https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/11-rattigheter-igar-idag-imorgon-fickfolder_1.pdf

11 things everyone should know about human rights (in English):

https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/11-things-everyone-should-know-about-human-rights_0.pdf

Därefter delas eleverna in i grupper om två eller fler. De urklippta memory-korten vänds upp och ner. Eleverna ska sedan matcha artiklarna från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna med delmål från de globala målen.

En elev börjar vända upp två kort. Om båda korten visar delmål från något av de globala målen måste eleven vända tillbaka korten och turen går vidare till nästa elev. Om nästa elev vänder upp en artikel från FN:s allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och ett delmål från de globala målen måste gruppen analysera tillsammans om de båda hör ihop. I de fall där gruppen konstaterar att delmålet och artikeln hör ihop

får eleven som vände upp korten behålla paret och fortsätta tills hen inte får fler par. Då går turen vidare till nästa elev. Den med flest par i slutet vinner.

Om de kort som finns kvar inte verkar höra ihop får alla i gruppen lägga sina kort med texten uppåt. Gruppen får sedan tillsammans para ihop de globala målens delmål med de olika artiklarna om de mänskliga rättigheterna. I detta scenario finns ingen vinnare.

<p>MÅL 8. DELMÅL 8.7</p> <p>Vidta omedelbara och effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete och modernt slaveri.</p>	<p>MÅL 8. DELMÅL 8.6</p> <p>Till 2020 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar.</p>	<p>ARTIKEL 5.</p> <p>Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.</p>	<p>ARTIKEL 26. 1.</p> <p>Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna.</p>
<p>MÅL 16. DELMÅL 16.2</p> <p>Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.</p>	<p>MÅL 16. DELMÅL 16.9</p> <p>Senast 2030 tillhandahålla juridisk identitet för alla, inklusive födelseregistrering.</p>	<p>ARTIKEL 3.</p> <p>Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.</p>	<p>ARTIKEL 15. 1.</p> <p>Var och en har rätt till en nationalitet.</p>
<p>MÅL 4. DELMÅL 4.1</p> <p>Senast 2030 säkerställa att alla flickor och pojkar fullbordar avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.</p>	<p>MÅL 3. DELMÅL 3.1</p> <p>Till 2030 minska mödradödligheten i världen till mindre än 70 dödsfall per 100 000 föreläggningar med levande barn.</p>	<p>ARTIKEL 4.</p> <p>Ingen får hållas i slaveri eller trälldom; slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.</p>	<p>ARTIKEL 23. 2.</p> <p>Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.</p>
<p>MÅL 3. DELMÅL 3.8</p> <p>Åstadkomma allmän hälso- och sjukvård för alla.</p>	<p>MÅL 2. DELMÅL 2.1</p> <p>Senast 2030 avskaffa hunger och garantera alla människor tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat året om.</p>	<p>ARTIKEL 25. 1.</p> <p>Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat.</p>	<p>ARTIKEL 25. 1.</p> <p>Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa, inklusive hälsovård.</p>
<p>MÅL 10. DELMÅL 10.2</p> <p>Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.</p>	<p>MÅL 5. DELMÅL 5.5</p> <p>Tillförsäkra kvinnor fullt och faktiskt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet.</p>	<p>ARTIKEL 21. 1.</p> <p>Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.</p>	<p>ARTIKEL 21. 2.</p> <p>Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.</p>
<p>MÅL 1. DELMÅL 1.4.</p> <p>Senast 2030 säkerställa att alla män och kvinnor, i synnerhet de fattiga och de utsatta, har möjlighet att äga och kontrollera mark och andra former av egendom.</p>	<p>MÅL 9. DELMÅL 9.C.</p> <p>Väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik</p>	<p>ARTIKEL 19.</p> <p>Var och en har rätt att söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.</p>	<p>ARTIKEL 17. 1.</p> <p>Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.</p>

Fördjupningsuppgift: Rättigheter i kubik

Behåll smågrupperna från övningen innan. Dela slumpmässigt ut en till två Globala målen-kuber till varje grupp. Låt eleverna diskutera hur mänskliga rättighetsartiklarna från övningen innan kan kopplas till den/de kuber de har fått.

Vid redovisningen: uppmuntra eleverna att motivera varför vissa rättigheter valdes ut, medan andra lades åt sidan.

Globala målen, med 169 delmål och medel finns att läsa om här: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna i sin helhet finns här: <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Efter fördjupningsövningen: Se **The Danish Institute for Human Rights** och The Human Rights Guide to the SDGs för att lära mer om hur de globala målen hänger ihop med de mänskliga rättigheterna: <http://sdg.humanrights.dk/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter **Långfilm: *Midnight Traveler***

Till dig som lärare

Midnight Traveler är en mycket stark film. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

Syfte

Att få insikter om vad det kan komma att innebära att fly sitt land på grund av krig och konflikt. Hur ser situationen ut för människor på flykt runt om i världen idag?

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Långfilmen *Midnight Traveler*: <https://vimeopro.com/user24824596/fn-skolor/video/375617286> **Lösenord:** H6V9X3

Om filmen

När talibanerna sätter ett pris på regissören Hassan Fazilis huvud tvingas han på plötslig flykt med sin fru och två döttrar. Vi får följa med i en intim skildring av en resa på liv och död, där familjen Fazili dokumenterar sitt osäkra liv som flyktingar. Stärkta av varandra korsar de nationsgränser för att finna en plats att stanna på. Filmen är inspelad med tre mobiltelefoner under tre år, och är en oerhört stark och personlig berättelse om hur vardagslivet kan se ut på flykt. Hassan Fazili lyckas skildra de mest mänskliga och omänskliga delarna av att vara människa genom sin berättelse, där hans två döttrar spelar en central roll. Upplevelsen av att se snö för första gången eller att lära sig cykla går ihop med upplevelsen av att vara rädd för att bli kidnappad eller avvisad. *Midnight Traveler* lyckas konkretisera och verkliggöra den för många abstrakta migrationspolitiken, och är en viktig film för alla att se.

Tid

Filmen: 90 minuter + tid för diskussionsfrågor.

Instruktioner

Visa filmen i klassrummet eller ge eleverna lösenordet och be dem titta på distans.

Frågor att besvara (individuellt eller i grupp)

1. Varför tvingas Hassan Fazili och hans familj fly från Afghanistan?
2. I början av filmen berättar Hassan om sin vän Hussein, på vilket sätt valde de olika vägar i livet? Varför tror du att det blev så?
3. Hur ser deras geografisk resa ut, och vilka länder passerar de? Använd gärna en karta (eller kartfunktionen i din mobil) för att redogöra för detta.
4. Yttrandefrihet är ett genomgående tema i denna film, på vilket sätt? Tips är att fördjupa dig i yttrandefrihet som mänsklig rättighet för att lättare kunna besvara denna fråga:
<https://statensmedierad.se/larommedier/juridikochmedier/tryckochyttrandefrihet.406.html>
5. Varför tror du att Hassan Fazili valde att filma sin familjs flykt?
6. Familjen bemöts väldigt olika på olika platser, ge exempel på olika bemötanden, vad kan tänkas ligga bakom?
7. Är det någon scen i filmen som du tycker var extra stark, eller som stack ut på något sätt? Berätta gärna kort om denna scen och varför du reagerade som du gjorde.
8. En stor del av filmen är centrerad kring de två döttrarna, Nargis och Zahra. På vilket sätt skiljer sig föräldrarnas resa från barnens? Drabbas barn hårdare av krig och konflikt?
9. Fördjupa dig i ovanstående fråga och läs på om hur barn drabbas under krig och konflikt. Vad gör FN:s barnfond UNICEF för att minska krigets skadeverkningar för barn? <https://unicef.se/fakta/barn-i-krig>
10. Mål 10 i Agenda 2030 handlar om minskad ojämlikhet, där ett av delmålen rör ansvarsfull och säker migration. Anser du att familjen Fazilis upplevelse stämmer överens med "ordnad, säker, reglerad och ansvarsfull migration och rörlighet; en planerad och väl fungerande migrationspolitik"? Om inte, på vilket sätt?

Här hittar du ytterligare information om mål 10: <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/M%C3%A5l-10.pdf>

11. När ett mål i Agenda 2030 inte efterlevs är det vanligt att andra mål följer efter, exempelvis kan mål 2 "ingen hunger" eller mål 3 "god hälsa och välbefinnande" vara svåra att uppnå för en familj på flykt. Kan du hitta andra exempel på rättigheter som inte efterlevs som en konsekvens av en osäker migration? Här hittar du alla mål i Agenda 2030: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

12. Vad vet du om FN:s flyktingkonvention? Läs på om flyktingkonventionen och se om du finner någon förklaring till att så många människor trots konventionen inte får tillräckligt skydd. Vad gör FN:s flyktingorgan UNHCR för att förbättra denna situation?
<https://sverigeforunhcr.se/flykting/fns-flyktingkonvention>
<https://sverigeforunhcr.se/flyktingar>

Tips!

Om du är intresserad av att fördjupa dig ytterligare i situationen vid EU:s allt mer hårdbevakade gränser kan du läsa Amnestyrapporten: *Fear and fences Europes Approach to keeping refugees at bay?*
<https://www.amnesty.org/en/documents/eur03/2544/2015/en/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter
GRATTIS WFP till Nobels fredspris 2020
Filmvisning och övning.

Vi på Svenska FN-förbundet är förstas mycket glada över att FN:s livsmedelsprogram, WFP, är årets fredspristagare. Det är en viktig påminnelse om hunger som konfliktorsak – och om vikten av FN:s humanitära arbete i coronapandemin.

Svenska FN-förbundet samarbetar med WFP både genom projektet **Skolmat** och genom en katastrofinsamling till de hungrande i krigets Syrien.

Vi vill därför passa på att tipsa om Utbildningsradions programserie *Se hungern!* som ingår i Radiohjälpens kampanj **Hungerhjälpen**.

Om programserien

Året är 2020 och nästan en miljard människor har inte tillräcklig tillgång till mat. I dokumentären som är uppdelad i tre avsnitt reser tre gymnasieungdomar till tre av världens fattigaste länder, de länder som i dagsläget är mest drabbade av svält och hungersnöd. Felicia åker till Nicaragua, Linnea till Burkina Faso och Simon till Bangladesh. På plats möter de både hjälparbetare för FN:s World Food Programme och invånare för att visa vad svält beror på och vad som görs för att arbeta mot detta.

Här finns programmet

<https://urplay.se/serie/175562-se-hungern>

Här finns pedagogiskt material

https://www.ur.se/mb/pdf/handledning/177000-177999/177131-1_103472_Se_hungern.pdf

Fördjupningsuppgift: Hur ser din matförbrukning ut under en vecka?

... och vad avgör egentligen hur mycket och vad vi äter?

Få eleverna att reflektera över sina egna konsumtionsmönster samt få en bild av hur konsumtionsvanor i andra delar av världen kan se ut:

<https://www.globalamalen.se/skola/skolmaterial/hur-ser-din-matforbrukning-ut-under-en-vecka/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Tips på övning: Polismuseet - Vi och dom

I samband med årets Aktion FN för mänskliga rättigheter vill vi återigen passa på att tipsa om det pedagogiska materialet "Vi och dom" kring hatbrott som finns på Polismuseets hemsida.

Syfte

I den återkommande granskningen Universal Periodic Review av Sveriges efterlevnad av konventionsåtagandena om mänskliga rättigheter fick Sverige bland annat kritik för det växande antalet hatbrott. Syftet med denna övning är därför att synliggöra och skapa diskussion kring faktumet att hatbrott är ett växande problem i Sverige. Materialet skall öka medvetenheten om, och minska acceptansen för, hatbrott.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

På Polismuseets hemsida finns arbetsmaterial som handlar om just hatbrott och alla människors lika värde. Arbetsmaterialet har uppgifter under rubrikerna, *vi och dom*, *hatbrott*, *nätet som brottsplats och nu, då och sen*. I arbetsmaterialet får eleverna uppleva hatbrottets natur, veta mer om de bakomliggande mekanismerna och vilka konsekvenser hatbrott får för individer, grupper och samhället. Genom personliga berättelser, aktuell forskning och diskussioner får eleverna reflektera kring ämnet. Fullständigt arbetsmaterial finns på <https://polismuseet.se/skola/ladda-ner-pedagogiskt-material/vi-och-dom---pedagogiskt-material-om-hatbrott/>.

Instruktioner

Att prata om hatbrott, som ofta utgörs av kränkningar och våld, kan vara svårt. Du som leder diskussionen bör förbereda dig på att innehållet kan väcka starka känslor och därför kan det vara bra att redan på förhand komma överens med deltagarna om vissa regler, till exempel att man inte pratar i mun på varandra, räcker upp handen när man vill ha ordet och givetvis inte kränker någon. Det är också viktigt att komma ihåg att det troligen finns deltagare i gruppen med egna erfarenheter av hat eller hatbrott.

Tips! Lyssna på radioprogrammet **Generation Z – om hatbrott**:

<https://sverigesradio.se/avsnitt/84810> Programmet är från 2009 och diskuterar bland annat Polismyndighetens beredskap för att bekämpa hatbrott. Kan ni få reda på hur/om Polisen prioriterar denna brottslighet idag, 2020?

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Tips på spel: Teskedsorden - *Reality Check*

I samband med årets Aktion FN för mänskliga rättigheter vill vi återigen passa på att tipsa om FN-förbundets riksorganisation Teskedsordens app mot rasism. Reality Check är ett samarbete mellan Teskedorden, Mångkulturellt Centrum och Anna-Lindh stiftelsens Svenska nätverk med stöd från MUCF och Arvsfonden

Syfte

Spelet sänker tröskeln till att prata om svåra ämnen så som rasism och stereotypifiering. Med ungas egna berättelser som bas porträtterar spelet vardagsrasismen som många unga idag utsätts för. Spelet är utformat för åldrarna 13-19 år och utmanar både fördomar och normer.

För koppling till Lgy 11: se s. 43 ff. i detta häfte.

Material

Hur är det att leva som en ung muslim, afrosvensk, rom, asiat eller jude idag i Sverige? Vad möts en av för fördomar och rasism? I det interaktiva spelet *Reality Check* kan du i rollen som en av dessa minoriteter själv uppleva vardagen för en person som själv blir utsatt för fördomar, rasism och diskriminering. Hur skulle du agera om du blev utsatt? Och hur kan du med hjälp av civilkurage och ökad kunskap förebygga att andra utsätts?

Händelserna och upplevelserna i *Reality Check* är baserade på verkliga händelser, under projektets gång har Teskedsorden intervjuat ungdomar runt om i Sverige som själva fått berätta om sina egna upplevelser av utsatthet och rasism. Deras berättelser ligger till grund för appen som finns att ladda ner kostnadsfritt i App Store och Google Play.

Här hittar du fullständig lärarhandledning och kan läsa mer om appen:

<https://teskedsorden.se/reality-check/>

Instruktioner

Spelet *Reality Check* går ut på att användaren får följa en karaktär under fem dagar och få vara med om dennes upplevelser av rasism, fördomar och diskriminering. Under spelets gång får spelaren ta del av pop-up fönster med fakta om allt från Sveriges rasistiska historia till tips om vad en kan göra för att motverka rasism och annat intressant som kan hjälpa oss att förstå rasismens mekanismer. Spelet vill att när användaren har spelat klart ska känna att hen har ett första hjälpen-kit redo för att kunna se och förstå vardagsrasism samt kunna ingripa när det behövs. Här hittar du instruktionsfilmer och information kring spelet: <https://teskedsorden.se/reality-check/>

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Lärarmaterial på Portalen för FN-skolor, AKTION FN för mänskliga rättigheter
www.fn.se/portalen lösenord: *tunisien*

- AKTION FN för mänskliga rättigheter – lärarmaterial (detta häfte)
- Utskriftsbara Globala målen-kuber
- Två st. PowerPoints om mänskliga rättigheter, med talarmanus och diskussionsfrågor
- Rollspel – *FN:s råd för mänskliga rättigheter granskar Sverige*

Övriga digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- Världskoll.se: <http://varldskoll.se/>
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna: <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
- The Human Rights Guide to the SDG: <http://sdg.humanrights.dk/>
- Amnesty International Sveriges film om Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna 70 år: <https://skola.amnesty.se/lektioner/manskliga-rattigheter/uppdrag-manskliga-rattigheter/>
- Så skyddar Sverige de mänskliga rättigheterna: <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/sa-skyddar-fn-de-manskliga-rattigheterna/>
- MR-konventionerna: <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/sa-skyddar-fn-de-manskliga-rattigheterna/mr-konventionerna/>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- Svenska regeringens hemsida om mänskliga rättigheter: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/>
- Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna fyllde 70 år 2018 och det uppmärksammades förstås av Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (in English: Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, OHCHR): <http://www.standup4humanrights.org/en/index.html>
- Hatbrott - lagar och fakta. Polismyndigheten: <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/hatbrott/>
- FN:s databas för Sveriges återkommande rapportering inom UPR: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/SEindex.aspx>

- FN FAKTA om FN:s historia (2020): <https://fn.se/wp-content/uploads/2020/09/3-20-FNs-historia.pdf>
- FN FAKTA om Mänskliga rättigheter i Sverige (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/12/Vardlshorisont-nr-4-2019-MR-i-Sverige.pdf>
- FN FAKTA om Globala målen – så går det (2019): <https://fn.se/wp-content/uploads/2019/10/3-19-Globala-m%C3%A5len-s%C3%A5-g%C3%A5r-det.pdf>
- FN FAKTA om FN:s övervakning av mänskliga rättigheter (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/09/3-18-FNs-overvakning-av-manskliga-rattigheter.pdf>
- FN FAKTA om FN:s arbete med mänskliga rättigheter (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/4-17-FNs-arbete-med-m%C3%A4nskliga-r%C3%A4ttigheter.pdf>
- Konflikt i P1 – *Den nya terrorn* del 1 – hotet mot muslimerna: <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1348074?programid=1300>
- Konflikt i P1 – *Den nya terrorn* del 3 – hotet mot judarna: <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1377539?programid=1300>
- Podden *Prata rasism*: <https://play.acast.com/s/pratarasism/arbetemotrasismiskolan>

AKTION FN för mänskliga rättigheter - koppling till Lgy 11 och 26 kursers centrala innehåll

Förskolans och skolans värdegrund: <https://www.skolverket.se/getFile?file=2579>

Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

Etik och människans livsvillkor

- Olika kulturer, deras uttryckssätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Religiösa och icke-religiösa livsåskådningars människosyn.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.

Etnicitet och kulturmöten

- Svenska kulturer och kulturmöten i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle.
- Innebörden i begreppen kultur, etnicitet, nationalitet och religion.
- Migration, dess bakgrund och konsekvenser för människors levnadsförhållanden och delaktighet i samhället.
- Politiska beslut och ställningstaganden i samband med migration.
- Kritisk bearbetning av information från olika källor.
- Aktuella företeelser i dagens mångkulturella samhälle och svensk samhällsdebatt om integrations- och segregationsfrågor.

Friskvård och hälsa

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.

Geografi 1

- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumslig förändring. Urbanisering samt städers framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.
- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling,

resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.

Historia 1a1

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 1b

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 2a

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

Hållbart samhällsbyggande

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Samband mellan livsstilsfrågor och utformningen av ett hållbart samhälle.

Hälsopedagogik

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.

Internationellt arbete

- Hälsoproblem orsakade av till exempel infektionssjukdomar eller vattenbrist, av krig eller katastrofer.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.

Internationella relationer

- Olika aktörer, deras mål och medel samt hur dessa samspelar inom utrikes- och säkerhetspolitik. Den moderna nationalstatens utmaningar som en internationell aktör.
- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Världskrigens och efterkrigstidens betydelse för etableringen av internationella institutioner. Olika former av organiserat samarbete mellan länder och sambandet mellan detta samarbete och den politiska och ekonomiska utvecklingen.
- Orsaker till och följder av samarbeten och konflikter.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.
- Globaliseringens betydelse för individer, grupper och samhällen samt möjligheter och utmaningar för miljö och resursfördelning.

Människors miljöer

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

Naturkunskap 1

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Naturkunskap 1b

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Politik och hållbar utveckling

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

Privatjuridik

- Konstitutionell rätt samt straffrätt och processrätt. En översikt över de svenska grundlagarna och deras förhållande till EU-rätt och internationell rätt. En översikt över regler som rör brott och straff samt det svenska rättegångsväsendet.
- Juridiska begrepp och problemlösning i rättsliga sammanhang.

Rätten och samhället

- Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.
- Internationell rätt: Europarätt inklusive EU-rätt samt det internationella skyddet för mänskliga rättigheter.
- Straffrätt: regler som rör brott och straff samt straffrättsliga ideologier.
- Processrätt: regler som rör det svenska rättegångsväsendet och praktiskt processförfarande.
- Juridiska begrepp och problemlösning i rättsliga sammanhang.
- Sambandet mellan etik och moral i samhället, lagstiftning och tolkning av lagar.

Samhällskunskap 1a1

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 1b

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 2

- Nationalekonomiska teories framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Samhällskunskap 3

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska 1

- Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text.